

Tavoitteellinen kyläsuunnittelu – avain kylien ongelmiin!



On selvää, että yleensä ottaen maalaiskylien ongelmat johtuvat pääosaltaan väen vähene- misestä, joka on antanut syyn palveluiden keskittämiseen. Tässä kehityksessä aiemman laman jäljiltä muotoutuneet yhteiskunnan rakenteet eivät enää näe pienuutta ja ihmisläheisyyttä arvona. Kunnissa kehitys on korostunut ammattihenkilöstön rajuna vähenemisenä ja poukkoulevina osittain perustelemattomina päätöksinä, jolla myös on ruokittu keskittymistä ja kurjistumista.

Onkin kysyttävä, missä on kunnan strateginen aluepolitiikka taikka linjaukset kunnan maankäytölle. Sektorisuhmurointi on päässyt valloilleen, eikä kukaan pysty selkeästi näkemään päätösten yhteiskunnallista merkitystä.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän merkeissä aloitettu kyläkaavoituksen kehittämishanke on varsinaisen työnsä ohella käynnistännyt samalla keskustelun kylien asemasta kunnan aluerakenteessa. Toimintaan on, sekä virkamiespiireissä, että kylillä innostuttu, se on koonnut hyvin väkeä tilaisuuksiinsa, jossa näkökulmia on peilattu.

Suunnittelu lienee aina tavoitteellista, mutta erikoiseksi nyt muodostuu se, että kumppaniksi kaavoitusprosessiin on haettu paikallistasoa, kyliä. Osaltaan kylät ovat myös olleet asiassa aloitteen tekijöitä.

Hankkeen pilotit, 7 kylää, sijoittuvat ympäri Suomen, ja edustavat kaikki omanlaistansa kylärakennetta, taikka toimintaympäristöä. Vuonisolahti on tässä joukossa ainut itä-suomalainen kylä.

Suunnittelua, jos tarvetta on!

Valtakunnalliset alueiden käytön tavoitteet edellyttävät aluerakenteen eheyttämistä. Kylätasolla tämä tarkoittaa uuden asutuksen sijoittamista entisen asutuksen yhteyteen taikka läheisyyteen. Joissakin piireissä pelätään kyläkaavoituksenkin edistävän yhdyskuntarakenteen pirstoutumista.

Onkohan arvioitu, minkä verran pirstoutumista aiheuttaa joka kolkkaan vedettävät tässä alkuvaiheessa yhteiskunnan rahoittamat vesihuoltoverkostot? Onko näistä haitoista taikka hyödyistä laskelmia, edes niillä jotka näitä rahoittavat?

Voidaan kysyä, sekä maankäytöllisestä että poliittisesta näkökulmasta, tarvitseeko kylä lainkaan maankäyttönsä suunnittelua? Usein se maalla on koettu toimintoja rajoittavaksi, jopa kylää tuhoavaksi. On myös tässäkin yhteydessä epäilty, tarvitsevatko vähäisen rakentamispaineen kylät suunnittelua? Monesti esteenä koetaan maanomistajien tasapuolinen kohtelu ja epävarma tulevaisuuden kuva. Kunnat eivät nykyisessä tilanteessaan ole olleet erityisen halukkaita käynnistämään kaavoitushankkeita. On kaavoitettu, kun on viimeinen pakko!

Kaavoituksen, kuten kyläkaavoituksenkin, avainasia on tarpeellisuustarkastelu. Ilman tarvetta ei ole syytä käynnistää kaavoprossia. Kylää ei myöskään pelasta yksinomaan kaava, mutta se saattaa olla yksi kehittävää väline kylän kehityksessä.

Peruskysymys on myös se, onko kaavoitus suunnittelusta jotain hyötyä, jos ei, niin toimia ei tarvitse aloittaa. Monesti kylän toiminnallinenkin suunnittelu on myöhäistä, kun kylällä ei ole enää

elonmerkkejä!

Vuonisolahti pilottina

Vuonislahden kylä edustaa pilottina kylää, jolle on omaleimaista rantaan rakentuminen vuosisatojen aikana, tiheä kylärakenne, herkkä Pielisen kulttuuri- ja luonnonympäristö sekä vahva toiminnallisuus mm. Koliin tukeutuvan matkailun osalla. Koli luo myös kylälle sen tarvitsevan myönteisen tulevaisuuden odotuksen, jollaista aina kylät tarvitsevat.

Kylän tärkeimpinä tavoitteina on luoda kyläläisille toimeentulomahdollisuuksia, turvata viihtyisyys ja kohtuulliset palvelut kylällä. Kyläseura on ottanut näistä suuren vastuun, se on saanut toimilleen myös kyläläisten hyväksynnän. Toiminta puhuu puolestaan.

Toisin ajattelijoihtakin on, mutta on nähty, että kuntakaan ei pysty ”pelastamaan” kaikkia. Vastuu omasta itsestään korostuu, jossa kylä yhteisöllisenä toimijana voi olla ratkaiseva tekijä.

Kyläkaavoitus on yhteinen asia

Lieksan kaupunki kunnallisena viranomaisena hoitaa ja vastaa kaavoituksesta. Kyläkaavoitus on yksi muoto yleiskaavoituksesta, se on rinnastettavissa rantayleiskaavoitukseen, jolla järjestetään lähinnä rantaan sijoittumista lomarakentamista. Kyläkaavoituksessa on mukana kaikki maankäyttömuodot. Lieksan eteläisille ranta-alueille valmisteilla oleva rantayleiskaava jättää tilaa (aukon) kyläkaavalle.

Vuonislahden kyläseura on

sitoutunut edistämään hanketta niin, että hyvällä vuorovaikutuksella eri osapuolten kanssa saadaan aikaan hyvä ja tarpeellinen apuväline kylän käyttöön. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että kaavaan voidaan erityisesti sen alkuvaiheessa, perusteissa ja suunnittelun aikana ottaa helposti kantaa. Käsittelyä pyritään pitämään tavanomaista avoimempina.

Valmis kyläkaava mahdollistaa rakentamaan 1-2 -asuntoisia pientaloja suoraan yleiskaavan pohjalta, jos siihen sisällytetään määräykset tästä. Tämä lisäksi se luo pohjaa parhaassa tapauksessa maanomistajien, asukkaiden ja muiden toimijoiden tavoitteiden toteuttamiselle. Kyläkaava ei kuitenkaan ulotu kylän maanomistajien toimesta laadittujen ranta-asemakaavojen alueille.

Miten eteenpäin?

Vuonislahden kyläkaavoitus alkaa nyt yleisellä maanomistajille ja asukkaille suunnatulla tiedottamisella sekä erilaisten selvitysten kokoamisella ja mah-

dollisilla esim. luontoselvitysten tarkennuksilla.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma tulee esille syksyllä, jossa yhteydessä käydään läpi tarkemmin suunnitelman kulkua ja sisältöä yhdessä eri osapuolten kanssa.

Kylälle Kukkoon perustetaan mm. hanketta varten toimisto, jossa voidaan lähes päivittäin selvittää suunnitelman edistymistä.

Varsinaisen kaavan piirtelyyn päästään sitten ensi vuoden puolella. Valtakunnallinen koordinaatiohanke kulkee kaavoituksen rinnalla noin vuoden ajan antaen sille laajempaa näkökulmaa ja ohjausta.

Parhaimmillaan hankkeemme etenee silloin, kun kyläläisillä on siihen kiinnostumista ja kun kylän toiminnallisen suunnitelman päivitykset kulkevat kaavoituksen rinnalla.

Kyläkaavoitus ei ratkaise kylämme ongelmia. Se voi kuitenkin olla yksi kehityksen avaimista.

Reino Kuivalainen
Valtakunnallisen projektiryhmän jäsen

